

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНІХ КОНФЛІКТІВ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ ОБРАЗОТВОРЧО ОБДАРОВАНИХ ПІДЛІТКІВ

Сніжна М.А. Вікові особливості внутрішніх конфліктів ціннісної сфери образотворчо обдарованих підлітків. В статті розглянуто вікові особливості аксіогенезу підлітків та особливості внутрішніх конфліктів ціннісної сфери образотворчо обдарованих підлітків. Найбільшу вагу для них мають цінності пізнання, саморозвитку і творчості, також вони відчують особливо гостру потребу в дружніх стосунках. Проте їхні індивідуалістичні цінності самоствердження стають на заваді в реалізації потреби прийняття і щирого спілкування. Ці обдаровані підлітки надають перевагу розвитку, творчості, пізнанню, цікавій роботі, продуктивному життю, не зважаючи на шкоду своєму здоров'ю та сумніви щодо можливості матеріально забезпеченого життя. Встановлено, що головний внутрішній конфлікт образотворчо обдарованих підлітків зумовлений фрустрацією потреби в дружніх стосунках та любові. Дефіцит близьких стосунків обумовлений специфікою їхньої усамітненої та наполегливої праці а також конкурентними взаєминами у творчому середовищі, потребою у визнанні членами референтної групи і всього творчого навчального середовища – учнів та викладачів.

Ключові слова: образотворчо обдаровані підлітки, особистісні цінності, внутрішні конфлікти ціннісної сфери.

Снежная М.А. Возрастные особенности внутренних конфликтов ценностной сферы изобразительно одаренных подростков. В статье рассмотрены возрастные особенности аксиогенеза подростков и особенности внутренних конфликтов ценностной сферы изобразительно одаренных подростков. Для них наибольший вес имеют ценности познания, саморазвития и творчества, также они испытывают особенно острую потребность в дружеских отношениях. Однако их индивидуалистические ценности самоутверждения препятствуют в реализации потребности принятия и искреннего общения. Изобразительно одаренные подростки предпочитают ценности развития, творчества, познания, интересной работы, продуктивной жизни, в ущерб своему здоровью и материально обеспеченной жизни. Установлено, что главный внутренний конфликт изобразительно одаренных подростков обусловлен фрустрацией потребности в дружеских отношениях и любви. Дефицит близких отношений обусловлен спецификой их уединенного и упорного труда а также конкурентными отношениями в творческой среде, потребностью в признании членами референтной группы и всей творческой образовательной среды – учениками и преподавателями.

Ключевые слова: изобразительно одаренные подростки, личностные ценности, внутренние конфликты ценностной сферы.

Постановка проблеми. Ціннісне становлення художньо обдарованої особистості є багатоаспектною проблемою, оскільки система особистісних цінностей ґрунтується на концепції власної індивідуальності та сенсу життя художника й водночас визначає спрямованість його творчої діяльності та світобачення. При цьому все, що потрапляє в поле художньо-образного осмислення світу, суб'єктивується, тобто зображується в його ціннісному вимірі: художник постає «живою шкалою цінностей» [3, с. 208].

Аналіз останніх публікацій. Останніми десятиліттями проблема цінностей

інтенсивно вивчається українськими психологами (І.Д. Бех, М.І. Боришевський, З.С. Карпенко, О.Л. Музика, Л.В. Романюк та ін.). Виокремлюються соціо- та персоноцентричні тенденції у формуванні особистісних цінностей: одні дослідники підкреслюють роль соціалізації та соціальної детермінації, інші – роль внутрішньої логіки ціннісного розвитку та самодетермінації.

Розвиток ціннісної сфери образотворчо обдарованої особистості відбувається у напрямку універсалізації (від егоцентричних до універсальних цінностей) і залежить від здатності митця до глибоких переживань. Починаючи з юнацького віку, найважливішою справою особистості є набуття ціннісного досвіду і реалізація його в життєвій стратегії, у провідній лінії життя. Образотворча діяльність у підлітковому віці, окрім іншого, часто є спробою розв'язання внутрішніх конфліктів. За допомогою малювання підліток звільнює власну зорову пам'ять від постійного тиску інтенсивних образних переживань, намагається об'єктивувати емоційно-ціннісний зміст у виразних образах.

Художнє сприймання та художня творчість є способами гармонізації власних думок і почуттів. Образотворче мистецтво сприяє виробленню обґрунтованої оцінки творів мистецтва, виокремленню окремих художніх образів та розвиває вміння аналізувати їх, що впливає на формування художньо-естетичних поглядів і переконань, побудованих на пріоритетних загальнолюдських і художньо-естетичних цінностях.

Можна виділити такі суперечності ціннісної сфери підлітків із ознаками образотворчої обдарованості:

- між необхідністю ціннісно-сислового самовизначення та несформованістю психологічних механізмів для його забезпечення;
- між навчально-творчими завданнями, що стоять перед підлітком, і неадекватним оцінюванням ним свого внутрішнього потенціалу.

Вікові особливості ціннісної детермінації в підлітковому віці обумовлені дисинхронією розвитку обдарованої особистості – невідповідністю між високими творчими успіхами та несформованою здатністю до соціальної адаптації, між інтелектуальним розвитком і розвитком емоційної та вольової сфери, між усвідомленням високих технічних критеріїв образотворчої діяльності та недовершеними моторними навичками тощо. Високі особисті стандарти, які складаються під впливом референтних осіб, водночас викликають болісне відчуття власної невідповідності цим вимогам і страх невиправдати очікувань оточення. Складне метафоричне мислення та підвищена емоційна чутливість формують світобачення юних художників та ціннісний вимір їхніх творчих задумів. Разом із тим, рівень оригінальності образотворчої діяльності залежить від внутрішньої емоційно-сислової динаміки становлення образотворчо обдарованої особистості.

Підлітки з ознаками образотворчої обдарованості потребують ціннісної підтримки, яка має спрямовуватися на усвідомлення власного неповторного шляху розвитку, осмислення власної індивідуальності, інакшості, невідповідності стереотипам [6]. Саме в підлітковому віці відбувається формування ставлення до образотворчої діяльності як до власного покликання шляхом поєднання особистісних та професійних мотивів у формі свідомої або спонтанної образотворчої діяльності.

Віртуальні референтні стосунки для обдарованих підлітків вагоміші, ніж для пересічної особистості. Референтними особами для них здебільшого стають ті, хто є взірцем чи поціновувачем їхніх творів – інші художники-професіонали, експерти тощо. Це інколи призводить до морального нігілізму в немистецьких стосунках, бо митець, як

правило, вважає вираженням своїх високих цінностей лише продукти творчості, ігноруючи інші аспекти буденного життя.

Формулювання мети і завдань статті. Мета статті - дослідити вікові особливості внутрішніх конфліктів ціннісної сфери образотворчо обдарованих підлітків. Для реалізації мети поставлено такі завдання: 1) визначити базові особистісні цінності образотворчо обдарованих підлітків; 2) з'ясувати їх уявлення щодо доступності цих цінностей в їхньому житті, розрахувати показники дезінтеграції мотиваційно-особистісної сфери, які свідчать про наявність внутрішнього конфлікту; 3) встановити взаємозв'язок базових переконань і особистісних цінностей.

Виклад методики і результатів дослідження. Дослідження ціннісної детермінації становлення образотворчої обдарованості в підлітковому віці здійснено на базі Київської дитячої академії мистецтв (КДАМ). Досліджувані – 42 учні образотворчого факультету – демонстрували ознаки образотворчої обдарованості, навчаючись у закладі ранньої професіоналізації, беручи участь у виставках та конкурсах. До методичного комплексу дослідження увійшли такі методики: методика М. Рокіча «Ціннісні орієнтації» ((Rokeych, 1973), адаптація російською, виконана у 1979 р. А. Гоштаутасом і В. О. Ядовим), методика О. Б. Фанталової «Діагностика внутрішніх конфліктів» (О. Б. Фанталова, 1992), «Шкала базових переконань» Р. Янов-Бульман (Janoff-Bulman, 1989; адаптація О. Кравцової). До аналізу також були залучені результати річного рейтингового оцінювання успішності з образотворчих дисциплін КДАМ.

Результати дослідження ієрархії термінальних та інструментальних цінностей (за М. Рокічем) подані в табл. 1.

Найважливішими для образотворчо обдарованих підлітків є незалежність, упевненість у собі та визнання в колі близьких друзів, які мають спільні цінності розвитку, творчості, пізнання, що набуваються на шляху до професійної самореалізації. Отримані результати кореспондуються з результатами порівняльного дослідження членів МАН і старшокласників із неспеціалізованих шкіл, отриманими Н. А. Бельською, які підтвердили гіпотезу про перевагу цінностей саморозвитку та творчості в учнів із ознаками обдарованості [1].

Серед найактуальніших потреб старших підлітків – вікові потреби у прийнятті в референтній групі та у визнанні. Середовищу обдарованих підлітків властива гостра конкурентність, прискіпливе оцінювання творчих досягнень одне одного, намагання продемонструвати свої найкращі риси та здібності в опануванні технікою малювання, що часто веде до внутрішніх особистісних конфліктів. Методика О. Б. Фанталової «Діагностика внутрішніх конфліктів», яка була створена на основі списку термінальних цінностей М. Рокіча, дозволяє відобразити порівняльну цінність кожної з них та уявлення людини про доступність цих цінностей в її житті [9]. Свідченням існування внутрішнього конфлікту є розбіжності між показниками цінності (Ц) та доступності (Д). Показник дезінтеграції в мотиваційно-особистісній сфері розраховується за формулою: $R = \sum |C - D|$. Якщо різниця між показниками окремої цінності більша, ніж 4, ця цінність вважається джерелом внутрішнього конфлікту. Індекс розбіжності свідчить про ступінь незадоволеності поточною життєвою ситуацією, дефіциту у реалізації основних потреб, внутрішнього дискомфорту, внутрішньої конфліктності, а також про рівень самореалізації, внутрішньої ідентичності, інтегрованості, гармонії. О. Б. Фанталовою були виділені норми розходження за величиною сумарного індексу «Ц – Д», а саме – три рівні дезінтеграції: 0-35 – низький; 35-50 – середній; вище 50 – високий рівень.

Таблиця 1

Рангове оцінювання інструментальних і термінальних цінностей за методикою М. Рокіча із зазначенням середнього балу

Сер.	Інструментальні цінності	ранг	Термінальні цінності	Сер.
6,62	Життєрадісність	1	Впевненість у собі	7,17
7,44	Відповідальність	2	Наявність вірних друзів	7,26
7,45	Незалежність	3	Здоров'я	7,6
7,6	Сміливість	4	Свобода	7,69
7,88	Раціоналізм	5	Розвиток	8,05
8,26	Чесність	6	Творчість	8,07
8,45	Вихованість	7	Пізнання	8,5
8,48	Широта поглядів	8	Цікава робота	8,69
8,64	Освіченість	9	Життєва мудрість	8,86
9,12	Тверда воля	10	Активне діяльне життя	8,98
9,81	Ефективність у справах	11	Продуктивне життя	9,12
9,98	Самоконтроль	12	Любов	9,9
9,98	Терпимість	13	Матеріальна забезпеченість	9,95
10,33	Акуратність	14	Щасливе сімейне життя	10,48
10,76	Чуйність	15	Суспільне визнання	12,05
12,05	Старанність	16	Розваги	12,12
13,69	Високі запити	17	Краса природи, мистецтва	12,81
14,57	Непримиренність	18	Щастя інших	12,81

У дослідженні було отримано діапазон від 5 до 67 балів, середній бал – 32,4. Якісний аналіз результатів показав, що структура термінальних цінностей загалом подібна до тієї, яка отримана за методикою М. Рокіча, але найбільші величини різниці «Ц – Д» (4-10) спостерігаються стосовно таких цінностей, як свобода, впевненість у собі, наявність вірних друзів, любов, пізнання. Можна припустити, що підліткам із ознаками образотворчої обдарованості буває важко визначитися, що важливіше – унікальність, чи схожість з іншими, свобода, чи належність до спільноти, самостійний творчий розвиток, чи наслідування загальноприйнятих авторитетів тощо.

Кореляційний аналіз показав, що чим вищий сумарний бал внутрішнього конфлікту, тим більша потреба у друзях (,37), в активному діяльному житті (,34), у чесності (,32); водночас зменшується потреба в незалежності (-,42), у суспільному визнанні (-,38), у раціоналізмі (-,32). Потреба у близьких стосунках у підлітковому віці є особливо актуальною, бо саме у малій референтній групі відбувається формування цінностей та розвивається самооцінка. Цікаво, що брак упевненості в собі призводить до ігнорування можливостей суспільного визнання та його знецінення. Водночас наявність внутрішніх конфліктів гальмує формування та реалізацію пізнавальних потреб образотворчо обдарованих підлітків, які втрачають самостійність та віру у власні сили.

Парадоксальним на перший погляд виглядає низький ранг цінності «Краса природи та мистецтва». Помічати красу, розуміти, відобразити у творчості, оцінювати її в інших – це те, у чому образотворчо обдаровані старші підлітки почуваються експертами і що існує у їхній свідомості у згорненому вигляді. Це стосується не всіх, – підлітки, що мають визначні досягнення у творчості, відзначають красу серед найвищих цінностей.

Результати обстеження обдарованих учнів КДАМ за методиками М. Рокіча та

О.Б. Фанталової демонструють переважання загальних екзистенційних цінностей свободи, творчості, пізнання, життєвої мудрості, любові, а також цінностей професійної самореалізації над цінностями, що переважають у пересічних підлітків на цьому віковому етапі.

З-поміж інструментальних цінностей у підлітків із ознаками образотворчої обдарованості переважають цінності справи та самоствердження. Внутрішні конфлікти зумовлені, по-перше, недоступністю реалізації цінностей свободи та пізнання, що пояснюється перфекціонізмом обдарованих підлітків та об'єктивними віковими обмеженнями; по-друге, дефіцитом близьких щирих стосунків із однолітками, що обумовлено специфікою образотворчої діяльності, яка потребує довготривалої самостійної роботи, а також конкурентними стосунками у художньому середовищі.

Психологічна безпека є базовою потребою людини та водночас запорукою розвитку будь-якої особистості, особливо – обдарованої. Найактуальніші потреби обдарованих підлітків - впевненість у доброзичливості світу; відчуття, що у світі є місце для них і їхньої активності; спільність з іншими людьми, а також стурбованість наслідками спілкування та творчості для інших. Ці проблеми турбують багатьох обдарованих підлітків, спонукаючи до пошуку авторитетів або ситуацій, що підказують відповідь. Образотворчо обдарований підліток – надчутливий, а тому вкрай вразливий. Потреба у безпеці є тим чинником, що сприяє самоорганізації його життя, щоб досягти впевненості та передбачуваності власного майбутнього. Яскравий наочний приклад надало спілкування з образотворчо обдарованою 15-річною дівчиною, що також замається літературною та музичною творчістю. Опис вигаданої тварини (що є почасти автопортретом): магічні властивості, фізична сила і великий розмір тварини супроводжувався важливим доповненням – наявністю бубонця на хвості «щоб тварина не загубилася». Отже, відчуваючи свої неабиякі здібності, юна художниця водночас мала гостру потребу в безпеці й піклуванні.

Взаємозв'язок базових переконань і особистісних цінностей підлітків з ознаками образотворчої обдарованості досліджувався за допомогою методики Р. Янов-Бульман [7]. На думку авторки, почуття безпеки є базовим для кожної людини, тож методика ґрунтується на таких переконаннях: 1) що в світі більше добра, ніж зла; 2) що світ сповнений смислу (сенсу); 3) що цінність власного Я беззаперечна. Шкала базових переконань Р. Янов-Бульман, використана у дослідженні, містить вісім окремих переконань про: 1) прихильність світу (BW, benevolence of world); 2) доброту людини (BP, benevolence of people); 3) справедливість світу (J, justice); 4) контрольованість світу (C, Control); 5) випадковість подій (R, randomness); 6) цінність власного Я (SW, self-worth); 7) ступінь самоконтролю (SC, self-control); 8) ступінь удачі (L, luckiness). На їх основі розраховуються три категорії базисних переконань про особисту безпеку людини, її психічну стабільність та успішність у повсякденному житті.

Результати дослідження учнів 10-11 класів КДАМ за методикою Р. Янов-Бульман наведені у табл. 2. Найвищі бали отримано по шкалах самоконтролю та контрольованості світу. Також підлітки з ознаками обдарованості вірять у справедливість світу й водночас у випадковість життєвих подій. Таким чином, їм властиві потреби в безпечному життєвому просторі, осмисленості існування та цінності власного Я. Вони вважають, що світ доброзичливий і справедливий в ставленні до них, що вони мають право вибору, але так є не завжди. Переконання про ворожість і небезпечність світу та низьку цінність власного Я були виявлені в підлітків із високими показниками балу внутрішнього конфлікту. Отже, безпека є передумовою формування системи особистісних цінностей і водночас її важливим елементом.

Таблиця 2

Середні показники образотворчо обдарованих підлітків за шкалою базових переконань Р. Янов-Бульман

№	Назва шкали	Середня	Медіана	Розмах	Мін.	Макс.
1	BW	3,36	3,5	4,5	1	5,5
2	BP	3,4	3,5	4,5	1	5,5
3	J	3,44	3,75	3,75	1	4,75
4	C	3,81	4	5	1	6
5	R	3,79	3,75	5	1	6
6	SW	3,4	3,75	4,25	1	5,25
7	SC	4,06	4,375	3,5	2,5	6
8	L	3,6	3,75	3,8	1,2	5

Висновки і перспективи подальших досліджень. Результати емпіричного дослідження підтвердили вихідне припущення: для підлітків із ознаками образотворчої обдарованості найбільшу вагу мають цінності пізнання, саморозвитку і творчості. Вони відчують особливо гостру потребу в дружніх стосунках. Проте їхні індивідуалістичні цінності самоствердження стають на заваді в реалізації потреби прийняття і щирого спілкування. Зрештою, ці обдаровані підлітки надають перевагу розвитку, творчості, пізнанню, цікавій роботі, продуктивному життю, не зважаючи на шкоду своєму здоров'ю та сумніви щодо можливості матеріально забезпеченого існування.

Внутрішні конфлікти в образотворчо обдарованих підлітків переважно зумовлюються фрустрацією потреби в дружніх стосунках та любові. Дефіцит близьких стосунків обумовлений специфікою творчої праці – усамітненої і наполегливої, та конкурентними стосунками у творчому середовищі: безперервним оцінюванням своїх досягнень у порівнянні з творчими успіхами інших юних художників, а також потребою в прийнятті та схваленні членами референтної групи, творчого навчального середовища – учнів та викладачів. Аналіз базових переконань виявив, що образотворчо обдарованим підліткам властиві потреби в безпечному життєвому просторі, осмисленості існування та цінності власного Я. З'ясовано, що безпека є передумовою формування системи особистісних цінностей і водночас її важливим елементом.

Наостанок варто зауважити, що кожен твір художника, навіть зовсім юного, включає в себе обов'язкову аксіологічну складову. Вона полягає в створенні ціннісного нарративу: трансляції емоційно-образними засобами базових цінностей, засадничих для світогляду художника. Творчий, щирий і глибоко пережитий образ здатен спонукати глядача приєднатися до тієї системи цінностей, яку містить (маніфестує) твір мистецтва. Тому в подальших дослідженнях може стати доцільним вивчення аксіологічно значущих образних елементів образотворчої діяльності юного митця, повторюваність сюжетів і тем, їхню експресивну забарвленість.

Список використаних джерел

1. Бельська Н.А. Особливості та характер емоційно-ціннісних орієнтацій старшокласників – членів Малої академії наук України / Н.А. Бельська // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – № 9-10 (28-29). – К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. – С. 58-63.
2. Богомоллова М.А. Философско-аксиологические основания современного изобразительного искусства / М.А. Богомоллова // Вестник Чувашского ун-та. – 2008. – № 1. – С. 350-354.
3. Завгородня О.В. Психологія художньо обдарованої особистості: гендерний аспект / О.В. Завгородня. – К.: Наукова думка, 2007. – 63 с.
4. Завгородня О.В. Особистісні цінності та методи їх дослідження / О.В. Завгородня, Л.О. Курганська. – К.: Міленіум, 2006. – 102 с.
5. Карпенко З.С. Аксіологічна психологія особистості / З.С. Карпенко. – Івано-Франківськ:

- Лілея-НВ, 2009. – 511 с.
6. Калитеевская Е.Р. Смысл, адаптация и самодетерминация у подростков / Е.Р. Калитеевская, Д.А. Леонтьев, Е.Н. Осин, И.И. Бородкина // *Вопр. психол.* – 2007. – № 2. – С. 68-79.
 7. Музика О.Л. Ціннісна взаємодія як чинник розвитку обдарованої особистості / О.Л. Музика // *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Т. VI: Психологія обдарованості.* – Випуск 12. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – С. 5-20.
 8. Психодіагностика толерантності личности: практическое пособие. / Г.У. Солдатова, Л.А. Шайгерова, Т.Ю. Прокофьева, О.А. Кравцова // *Под ред. Л.А. Шайгеровой.* – М.: Смысл, 2008. – 172 с.
 9. Романюк Л.В. Становлення цінностей особистості: концептуальна модель та її методологічний потенціал / Л.В. Романюк // *Психологія особистості.* – 2013. – № 1 (4). – С. 138-148.
 10. Фанталова Е.Б. Диагностика и психотерапия внутреннего конфликта / Е.Б. Фанталова. – Самара: Издательский дом БАХРАХ-М, 2001. – 128 с.

References transliterated

1. Bel's'ka N.A. Osoblivosti ta kharakter emotsiino-tsinnisnikh orientatsii starshoklasnikiv – chleniv Maloi akademii nauk Ukraini / N. A. Bel's'ka // *Osvita ta rozvitok obdarovanoi osobistosti.* – № 9-10 (28-29). – K.: In-t obdarovanoi ditini NAPN Ukraini, 2014. – С. 58-63.
2. Bogomolova M.A. Filosofsko-aksiologicheskie osnovaniya sovremennogo izobrazitel'nogo iskusstva / M. A. Bogomolova // *Vestnik Chuvashskogo un-ta.* – 2008. – № 1. – S. 350-354.
3. Zavgorodnya O.V. Psikhologiya khudozhn'o obdarovanoi osobistosti: gendernii aspekt / O.V. Zavgorodnya. – K.: Naukova dumka, 2007. – 63 s.
4. Zavgorodnya O.V. Osobistisni tsinnosti ta metodi ikh doslidzhennya / O.V. Zavgorodnya, L.O. Kurgans'ka. – K.: Milenium, 2006. – 102 s.
5. Karpenko Z. S. Aksiologichna psikhologiya osobistosti / Z. S. Karpenko. – Ivano-Frankivs'k: Lileya-NV, 2009. – 511 s.
6. Kaliteevskaya E.R. Smysl, adaptatsiya i samodeterminatsiya u podrostkov / Kaliteevskaya E.R., Leont'ev D. A., Osin E. N., Borodkina I. I. // *Vopr. psikhol.* – 2007. – № 2. – S. 68-79.
7. Muzika O.L. Tsinnisna vzaemodiya yak chinnik rozvitku obdarovanoi osobistosti / O.L. Muzika // *Aktual'ni problemi psikhologii: Zbirnik naukovikh prats' Institutu psikhologii imeni G.S. Kostyuka NAPN Ukraini. T.VI: Psikhologiya obdarovanosti.* – Vipusk 12. – Kiiiv-Zhitomir: Vid-vo ZhDU im. I. Franka, 2016. – S. 5-20.
8. Psikhodiagnostika tolerantnosti lichnosti: prakticheskoe posobie. / G.U. Soldatova, L.A. Shaigerova, T. Yu. Prokofeva, OA. Kravtsova // *Pod red. L. A. Shaigerovoi.* – M.: Smysl, 2008. – 172 s.
9. Romanyuk L.V. Stanovlennya tsinnostei osobistosti: kontseptual'na model' ta ii metodologichnii potentsial / L. V. Romanyuk // *Psikhologiya osobistosti.* – 2013. – № 1 (4). – S. 138-148.
10. Fantalova E.B. Diagnostika i psikhoterapiya vnutrennego konflikta / E.B. Fantalova. – Samara: Izdatel'skii dom BAKhRAKh-M, 2001. – 128 s.

Snizhna M.A. Age features of internal conflicts in the value sphere of gifted adolescents.

The paper considers age features of axiogenesis of teenagers and features of internal conflicts in the value sphere of the visual gifted adolescents. The age-old specialties of value determination of adolescence are caused by the desynchrony of gifted personality development: the discrepancy between high creative successes and unformed ability to social adaptation, between intellectual development and development of emotional and volitional spheres, between awareness of high technical criteria of visual activity and inadequate motor skills, etc. The values of cognition, self-development and creativity are very significant for them, and they acutely need friendly relations. Highly talented adolescents prefer the values of development, creativity, cognition, interesting work, productive life to the detriment of their health and financially secure life. The main internal conflict of the visual gifted teenagers is caused by deficiency of friendly relations and love. This is because of specifics of their solitary, their intensive work, competitive relations in the creative environment as well as the need for students and teachers to recognize the members of the reference group and the entire creative educational environment.

Key words: gifted adolescents, visual giftedness, personal values, internal conflicts of the value sphere.